"مقاله پژوهشی"

بررسی موانع و مشکلات تولید میگوی پرورشی استان گلستان

افشین عادلی *[۱]، جلیل جهان‌تیغ[۱]، علیرضا عالیشاهی [۱]

۱.گروه فرآوری محصولات شیلاتی، دانشکده شیلات و محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۱۵

چکیده

موانع و مشکلات تولید میگوی پرورشی در استان گلستان از طریق جمع‌آوری پرسشنامه از ۳۶ تولیدکننده و صاحب‌نظر در سال ۱۳۹۸ شناسایی شد. رتبه‌بندی مشکلات از طریق روش امتیازبندی و با توجه به ناپارامتریک بودن آماره‌ها از آزمون‌های مربع کای و من‌ویتنی‌یو در تجزیه و تحلیل آماری استفاده شد. بر اساس نتایج تحقیق، مشکلاتی چون بیماری میگو و تبعات آن و کمبود پست لارو از مشکلات خیلی زیاد بودند. به ترتیب بیماری میگو وتبعات آن، افزایش قیمت نهاده‌ها و عدم وجود کارخانه خوراک در استان از بین ۲۵ مشکل تولید، رتبه اول تا سوم را داشتند. در برخی موارد دیدگاه تولیدکنندگان متفاوت از صاحب‌نظران دولتی بود. بطوری که صاحب نظران استانی عدم وجود تشکل صنفی استانی و محدودیت آبی و آبگیری استخرها، و تولیدکنندگان،کمبود پست لارو و عدم وجود کارخانه خوراک در استان را جدی‌ترین مشکل می‌دانستند. بنابراین رفع مهم‌ترین مشکلات تولید همچون کنترل بیماری لکه سفید و ملاحظات لازم جهت جلوگیری از بروز مجدد آن می‌بایستی مورد توجه دولت باشد.

کلمات کلیدی: سایت میگوی گمیشان، پرورش میگو، موانع، مشکلات تولید، آبزی‌پروری

* عهده‌دار مکاتبات (✉). afshinadeli@gau.ac.ir

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]

[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]

[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]

[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]

[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

مقدمه

امنیت‌غذایی ارتباط تنگاتنگی با میزان تولید داخلی و قدرت اقتصادی، سیاسی و نظامی هر کشوری دارد و کشورهای قدرتمند امکان بیشتری برای تأمین موادغذایی باکیفیت دارند و در همین راستا مصرف آبزیان علی‌الخصوص میگو و توسعه روزافزون آن یکی از دغدغه‌های مهم سازمان شیلات طی سال‌های گذشته بوده است (غلام‌حسینی، ۱۳۸۵). صید مسئولانه از دریا و آبزی‌پروری پایدار در نوار ساحلی کشور متضمن استفاده از ظرفیت‌های بیش‌تر و تقویت اقتصاد شیلات در ایران است (عادلی، ۱۳۹۸).

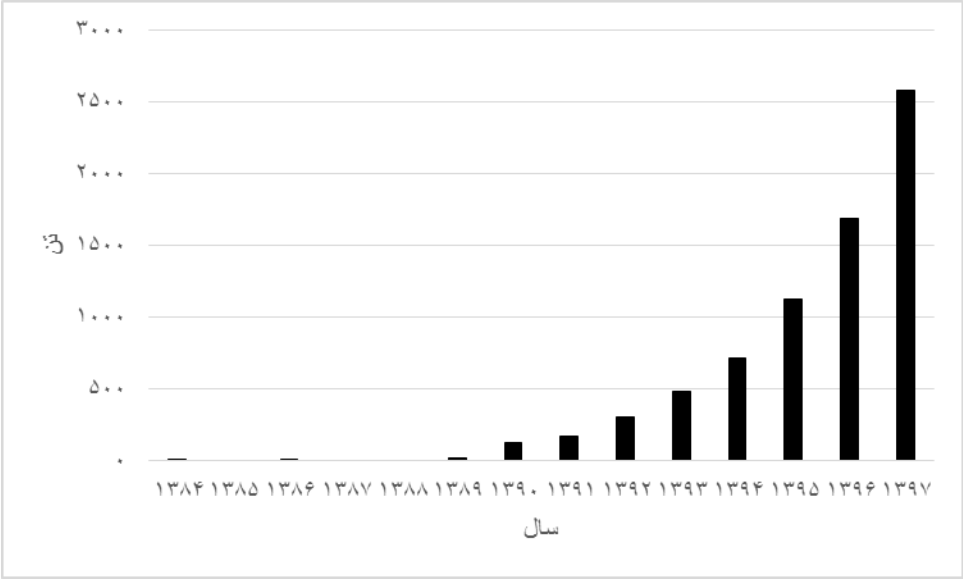
سرانه مصرف آبزیان در کشور از ۷/۳۲ کیلوگرم در سال ۱۳۸۷به رقم ۱۲/۱ کیلوگرم در سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است (سازمان شیلات ایران، ۱۳۹۷). بطوری که روند رو به رشد آن در کشور نشان‌دهندهٔ نقش مهم آبزی‌پروری در جهت تأمین سلامت و امنیت‌غذایی، رشد اقتصادی و توسعه پایدار ملی به‌وسیله این نعمت خدادادی می‌باشد. میگو یکی ازآبزیان پرطرفدار مورد مصرف مردم می‌باشد و پرورش آن از جنبه اقتصادی و بازار صادراتی حائز اهمیت است وهمچنین ارزش اقتصادی بالا، آن‌را در زمره ۱۰ گونه اول آبزیان پرورشی جهان قرار داده است (صالحی، ۱۳۸۵). امروزه پرورش میگو از یک کسب وکار سنتی و کوچک در آسیای شرقی به یک صنعت جهانی تبدیل شده است (Selvin *et al.*, 2009). توسعه پرورش میگو باعث ایجاد اشتغال، جلوگیری از فشار صید قاچاق آبزیان، جلوگیری از مهاجرت و تثبیت جمعیت در مناطق روستائی، کسب درآمد ارزی، توسعه اقتصادی منطقه ساحلی، بهره‌برداری بهینه از اراضی شور وغیرقابل استفاده برای سایر فعالیت‌های تولیدی، استفاده بهینه از آب دریا و تأمین پروتئین می‌شود (جهانگرد، ۱۳۸۵) و در امنیت مناطق مرزی، حفظ ساکنین مرزی، اشتغال‌زایی، آبادانی و مهاجرت روستائیان موثر بوده است (عادلی، ۱۳۸۲). صنعت پرورش میگو در جهان در فواصل ۱۹۷۰تا ۱۹۸۰ از مکزیک و پرو به سواحل آمریکای لاتین و سپس به شمال‌غربی سواحل آمریکا و هاوایی منتقل شده و انتشار آن از سواحل شرقی آتلانتیک تا کارولینای شمالی و تگزاس و سرتاسر شمال مکزیک، نیکارگوئه و برزیل گسترش یافته به‌طوری‌که اکثر کشورهای این منطقه در حال پرورش میگو می‌باشند. پرورش تجاری این محصول در سال ۱۹۹۶ در آسیا از چین و تایوان آغاز و سپس تا فیلیپین، اندونزی، ویتنام، تایلند، مالزی وهند گسترش یافت (FAO, 2011).

صید میگو ۳/۴ میلیون تن در جهان است و تجارت سالانه آن ۲۸ میلیارد دلار برآورد می شود (FAO, 2018). ثابت ماندن صید و محدودیت ذخایر آبزیان در آب‌های جهانی باعث جلب توجه جهانیان به توسعه آبزی‌پروری شده و در بسیاری از کشورهایی که آب و هوای مناسب برای پرورش دارند، پرورش میگو در آنها رواج دارد. ۱۶ گونه پرورشی میگو در جهان وجود دارد که از این میزان،۱۲ گونه در کشورهای آسیایی پرورش داده می‌شوند (زرشناس و همکاران، ۱۳۹۲). به‌طوری‌که ۷۵ درصد تولید میگوی جهان مربوط به گونه وانامی است. تولید میگوی وانامی پرورشی در سطح جهان از ۲/۶ میلیون تن در سال ۲۰۱۰ به۴/۹۶ میلیون تن و ارزش ۳۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۸ رسیده است (FAO, 2018).

اولین بار در سال ۱۳۷۱ در سطح ۲/۳ هکتار پرورش میگو در ایران با توسعه میگوی هندی آغاز شد (عادلی، ۱۳۸۲). وجود بیش از ۲۵۴۴ کیلومتر مرز آبی در جنوب (۱۸۰۰ کیلومتر خلیج فارس و ۷۴۴ کیلومتر دریای عمان) و بیش از ۹۲۲ کیلومتر در شمال کشور (از آستارا تا رود اترک) و سواحل جزایر کشور(مجموعا حدود ۳۴۶۶ کیلومتر نوار ساحلی) از جمله مهم‌ترین مزیت‌های ایران برای پرورش میگو و سایر آبزیان است که بیانگر استعداد بالقوه‌گسترش می‌باشد (میگلی‌نژاد، ۱۳۹۱). مطالعات اولیه، ۱۸۰ هزار هکتار با مساحت مفید ۱۲۶هزار هکتار زمین مساعد کشت میگو در جنوب کشور را نشان می-دهد (کانون هماهنگی دانش و صنعت آبزی‌پروری، ۱۳۹۰). درحالی‌که برخی کشورهای جنوب‌شرق آسیا به واسطه کمبود زمین با چالش‌های متعدد در پرورش میگو مواجه هستند، در ایران علاوه بر سواحل جنوب، ۴۰۰۰ هکتار زمین مستعد در شمال کشور موجود است که دو برابر سطح زیرکشت میگو در تایلند (دارای بالاترین سطح زیر کشت میگو در جهان) است (هاشمی‌تبار و کرباسی، ۱۳۸۲).

استان گلستان به عنوان منطقه‌ای حاصلخیز در شمال کشور از توان‌های محیطی مساعدی جهت فعالیت آبزی‌پروری برخوردار است و دشت گمیشان یکی از مناطقی است که برای توسعه صنعت پرورش میگو درنظر گرفته شده است. انجام چند دوره پرورشی آزمایشی میگو در مزرعه تحقیقاتی شیلات در این منطقه از سال ۱۳۷۲ و کسب نتایج نسبتا مطلوب، نوید بخش امکان-پذیری پرورش میگو در منطقه می‌باشد (صالحی و عبدالحی، ۱۳۹۵). سال ۱۳۹۷ تعداد ۶۲ مزرعه با مساحت مفید ۸۳۰ هکتار در مجتمع گمیشان فعال بودند و در حال حاضر فاز اول مجتمع پرورش میگو با ۱۰۰۰ هکتار و سطح مفید ۷۲۰ هکتار در حال فعالیت است. در سال ۱۳۹۷ میزان ۲۶۰۰ تن میگوی وانامی تولید شد که ۸۰ درصد آن صادر شده است. استان گلستان ۷/۳ درصد از تعداد مزارع و حدود ۱۱ درصد از مساحت مزارع پرورش میگوی کشور را به خود اختصاص داده است (سازمان شیلات ایران، ۱۳۹۷). بطوری که فعالیت پرورش میگو در سواحل خزر باعث ایجاد اشتغال، جلوگیری از فشار صید قاچاق ماهیان استخوانی و خاویاری، جلوگیری از مهاجرت و تثبیت جمعیت در مناطق روستائی، کسب درآمد ارزی، توسعه اقتصادی منطقه ساحلی، بهره‌برداری بهینه از اراضی شور و غیر قابل استفاده برای سایر فعالیت‌های تولیدی، استفاده بهینه از آب دریا و تأمین پروتئین می‌شود (فارابی و همکاران، ۱۳۹۵). روند تولید میگو در استان گلستان در شکل ۱ نشان داده شده است.

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

شکل ۱. روند تولید پرورش میگو در استان گلستان (سازمان شیلات ایران، ۱۳۹۷)

حدود ۸۵ درصد میگوی تولیدی کشور را میگوی پرورشی تشکیل می‌دهد که ۵۶ درصد آن صادر می‌شود و ارزشی معادل ۳۰ درصد صادرات محصولات شیلاتی ایران را دارا است (سازمان شیلات ایران، ۱۳۹۷). بطوری که اولین نتیجه افزایش سرانه مصرف میگو در کشور متوجه سلامت جمعیت از نظر تغذیه و پیشگیری از بیماری‌های مختلف سوءتغذیه‌ای و نتیجه دوم آن ایجاد شغل پایدار برای افرادی است که به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در صنعت تولید و عرضه میگو فعالیت دارند. مصرف سرانه آن در ایران ۹۸/۵ گرم و مصرف علاقه-مندان میگو ۴۸۷ گرم برآورد شده است (ریحانی‌پول و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین توجه به مشکلات تولید میگوی پرورشی و تلاش جهت رفع آنها می‌تواند زمینه توسعه فعالیت را فراهم سازد. با وجود این‌که آبزی‌پروری پتانسیلی برای کاهش فقر و بهبود امنیت غذایی و تغذیه است، سیاست‌های توسعه آبزی‌پروری و عدم انسجام این سیاست‌ها موانع سد راه توسعه‌آن می‌باشند. تداخل منافع آبزی‌پروری با کشاورزی، محیط‌زیست و مصرف بهینه انرژی و همچنین عدم هماهنگی این صنعت با معیارهای تجاری و بهداشتی تولید مواد غذایی علل عدم موفقیت آبزی‌پروری است (Beveridge *et al.*, 2010). تحقیقات مختلفی مشکلات آبزی پروری را بررسی کرده‌اند. احمدی و همکاران (۱۳۹۵) تهیه غذای خارجی، کارشناس خارجی و تأمین منابع مالی را از چالش‌های اصلی تکثیر میگوی کشور دانستند. صابری (۱۳۹۵) پراکندگی نهادهای مرتبط با نظام نوآوری صنعت شیلات و آبزی‌پروری، عدم انسجام و تعامل قوی بین آن‌ها، نبود رقابت و حتی توان رقابت میان بنگاه‌های تولیدی و خدماتی شیلاتی، فقدان نهاد سیاست‌گذار و هماهنگ‌کننده، وابستگی شدید به منابع مالی دولتی، پایین بودن سهم بخش خصوصی در تولید و انتشار دانش و ظرفیت جذب نوآوری در تولیدکنندگان، از جمله چالش‌های تاریخی نظام علم و فناوری صنعت شیلات و آبزی‌پروری در ایران دانست. جعفری گلویک و

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

همکاران (۱۳۹۰)، نقص زیرساخت‌ها (جاده، آب و برق و...)، نبود صنایع تبدیلی و تنوع محصول، عقب‌ماندگی از دانش و تکنولوژی روز در تولید میگو، ضعف مالی تولیدکنندگان، گران بودن غذای میگو، عدم وجود تشکل‌ها و صنوف منسجم، کوچک بودن مزارع (خرده مالکی)، وجود انحصار در خرید و وجود واسطه‌های توزیع، استانداردهای کیفی میگوی و عدم نگاه زنجیره‌ای به پرورش میگو را چالش‌های صنعت پرورش میگو دانسته‌اند. گونه میگوی پرورشی کشور به دلایل زیادی از جمله مشکلات اقتصادی تولید ، بیماری (به ویژه بیماری لکه سفید) ، تغییر در شیوه تولید (افزایش تراکم و نرخ تولید در واحد سطح) ، تلاش برای کاهش FCR و هزینه تولید و به منظور مقاومت در برابر شرایط محیطی از گونه میگوی هندی به گونه وانامی تغییر یافت (Baghaei, and Sudagar, 2013).

یاراحمدی و همکاران (۱۳۹۴) کمبود امکانات زیربنایی از قبیل راه دسترسی، آب شرب، مخابرات، استاندارد نبودن ساختار سایت‌ها پرورش میگو، شرایط کار و مسائل و شرایط جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی متنوع و متفاوت داخل کشور را مسبب بالا بودن هزینه‌های تولید نهاده‌هایی نظیر بچه میگو، غذا و فرآوری محصول در مقایسه با بسیاری از کشورها بیان کردند.

Paul و Vog (۲۰۱۱) در بررسی چالش‌های پرورش میگو در بنگلادش تأثیرات اقتصادی اجتماعی مانند تغییر مشاغل سنتی، بی‌نظمی‌های اجتماعی و نوسانات بازار را مانع توسعه پایدار پرورش میگو در بنگلادش یافتند. به‌طور مشابه، اثرات زیست محیطی مانند تخریب جنگل‌های حرا، افزایش غلظت نمک در آب‌ها، رسوب،آلودگی و شیوع بیماری به نظر می‌رسد موانعی برای توسعه پرورش پایدار میگو باشند. شیوه‌های مدیریت نامناسب و برنامه‌های ناکافی در مورد کیفیت آب، عرضه نامناسب مولد، امکانات آبیاری و منابع شیلات، به نقاط ضعف نهادی اضافه شده و رشد آینده پرورش میگو را به خطر اندازد. در بررسی فرصت‌ها و چالش‌های توسعه پرورش میگو و کشت توأم با ماهی و برنج در جنوب‌شرقی بنگلادش به‌عنوان پتانسیل برای امنیت غذایی و رشد اقتصادی، عدم حمایت‌های سازمانی و محلی و کمک فنی را چالش این امر شناخته شدند (Ahmed and Flaherty, 2013). مشکلات موجود درتولید میگو در منطقه گوداواری غربی در آندراپرادش هند مجموعه‌ای از مشکلات شامل شیوع بیماری لکه سفید،کمبود مولد و خوراک با کیفیت، مشکلات موجود در تأمین بچه‌میگو با کیفیت، افزایش هزینه تولید به دلیل خوراک، نیروی کار و الزامات گواهی اجباری را ازعوامل مهم منجر به کاهش تولید پیشنهاد دادند و در دسترس بودن مولدین سالم و بدون بیماری مشکل اساسی عنوان کردند (Srinivas and Venkatrayalu, 2016). کانون هماهنگی دانش و صنعت آبزی‌پروری (۱۳۹۰) نیز بدهی معوقه تولیدکنندگان و کندی تامین نقدینگی تولید از سوی بانک ها را مشکل تولید میگو دانسته‌اند . بنابراین ضروری است با شناسایی موانع و مشکلات این صنعت در این تحقیق و رفع آنها با ارایه پیشنهادات لازم زمینه رونق تولید را فراهم ساخت.

مواد و روش‌ها

از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و هم‌چنین مصاحبه با افراد صاحب‌نظر، مدیران، تولیدکنندگان و کارشناسان مرتبط با تولید میگوی پرورشی، موانع و مشکلات موثر بر تولید میگو شناسایی و از آن پرسشنامه طراحی شد. پرسشنامه شامل یک بخش جامع‌شناختی تحقیق همچون

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

نام و نام خانوادگی پاسخگو، سطح تحصیلات، آخرین رشته تحصیلی، سن، سابقه کار و مالک و مستاجر بودن و تعداد کل شاغلین در مزرعه در سال بود. در بخش دوم پرسشنامه از کلیه پاسخ‌دهندگان خواسته شد تا میزان اهمیت هر یک از ۲۵ عامل (موانع و مشکلات)شناسایی شده را بر حسب مقیاس لیکرت پنج‌تایی خیلی‌کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد مشخص کنند.

پرسش‌نامه از طریق مراجعه حضوری در اختیار کلیه جامعه تولیدکننده میگو که در استان در دو سال ۹۸-۱۳۹۷ فعالیت داشتند و رابطین دولتی میگو در اداره کل شیلات استان گلستان که به عنوان صاحب‌نظر نام برده می‌شوند قرار گرفت و تکمیل گردید. برای انجام این تحقیق برحسب هر یک از سئوالات از آزمون‌های مختلفی استفاده شد. با استفاده از نرم‌افزار $SPSS_{22}$ داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند. از آمار توصیفی (فراوانی و درصد فراوانی) برای تحلیل و مقایسه برخی سئوالات استفاده شد. پس از تشخیص آماره‌های ناپارامتریک توسط آزمون کلوموگروف اسمیرنوف، از آزمون‌های مربع‌کای برای سنجش میزان هر یک از موانع و مشکلات و سطح معنی‌داری آنها و آزمون من‌ویتنی‌یو برای شناسایی رابطه عوامل جامعه‌شناختی با موانع و مشکلات و مقایسه دو گروه تولیدکننده و صاحب نظر نسبت به انواع مشکلات در پرسشنامه استفاده شد و در نهایت رتبه‌بندی از طریق روش امتیازبندی انجام شد.

جامعه آماری تحقیق کلیه مزرعه‌داران تولیدکننده میگوی استان و صاحب‌نظران که افراد دولتی محسوب می‌شدند بود. بر اساس آخرین اطلاعات واصله حدود ۲۰ مزرعه-دار مدیریت ۵۰ مزرعه به وسعت ۱۰۰۰ هکتار را در گمیشان برعهده دارند که کلیه مالکین و مستاجرین تمام-شماری شدند. بطوری‌که برای نتیجه بهتر از مدیران ارشد حوزه میگو دراداره کل شیلات استان گلستان نیز جهت پاسخ‌گویی و تکمیل پرسشنامه کمک گرفته شد. در نهایت اطلاعات از۳۶ نفر نمونه آماری بدست آمد. که از این تعداد ۲۶ نفر تولیدکننده و ۱۰ نفر صاحب نظر اداره کل شیلات گلستان بوده‌اند.

نتایج

پاسخگویان جامعه آماری، ۷۰/۳ درصد تولیدکننده و ۲۷/۷ درصد صاحب‌نظر بودند. سن افراد حداقل ۳۰ و حداکثر۶۰ سال و بطور متوسط ۴۶ سال بود و بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال است که ۴۴/۶ درصد می باشند. سابقه کار آنها بطور متوسط ۱۲ سال و حداقل ۵ سال تا ۳۰ سال بودکه بیشترین گروه، سابقه کاری بین ۶ تا ۱۰ سال داشتند و ۳۳/۴ درصد جامعه را تشکیل می‌دادند. و کمترین تحصیلات دیپلم (۲/۸ درصد) و بیشترین لیسانس (۵۰ درصد) بود. حدود ۶۱ درصد نمونه از تحصیلات شیلاتی برخوردار بودند و ۳۹ درصد تولید کنندگان مالک و ۳۳ درصد مستاجر مزارع بودند و مابقی به این سئوال پاسخ ندادند (جدول ۱).

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

جدول ۱. ویژگی‌های جامعه شناختی تولید کنندگان و صاحب‌نظران میگوی پرورشی گلستان

متغیر	وضعیت	تعداد فراوانی (٪)	متغیر	وضعیت	تعداد فراوانی (٪)
پاسخگو	تولید کننده	۲۶ (۷۰/۳)	تحصیلات	زیر دیپلم	۴(۱۱/۱)
	صاحب نظر	۱۰ (۲۷/۷)		دیپلم	۱(۲/۸)
سن	۳۰ تا ۴۰ سال	۱۱(۳۰/۶)		لیسانس	۱۸(۵۰)
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۶(۴۴/۴)		فوق لیسانس	۷(۱۹/۴)
	۵۱ تا ۶۰ سال	۹(۲۵)		دکترا	۶(۱۶/۷)
سابقه کار	زیر ۵ سال	۱۰(۲۷/۸)	رشته تحصیلی	شیلات	۲۲(۶۱/۱)
	۶ تا ۱۰ سال	۱۲(۳۳/۴)		کشاورزی	۱(۲/۸)
	۱۱ تا ۱۵ سال	۳(۸/۴)		علوم انسانی	۰
	۱۶ تا ۲۰ سال	۴(۱۱)		سایر	۱۳(۳۶/۱)
	۲۱ تا ۲۵ سال	۴(۱۱)	تولید کننده	مالک	۱۴(۵۳/۸)
	۲۶ تا ۳۰ سال	۳(۸/۴)		مستاجر	۱۲(۴۶/۲)

بر اساس جدول ۲ کمبود صنایع تبدیلی،کمبود خوراک مناسب، مشکل زهکش‌ها و آلودگی پساب، ضعف و اجرای قوانین و دستورالعمل‌ها، نوسان بازار و بازاریابی از موانع و مشکلات معنی‌داری نبودند و موانع و مشکلاتی چون بیماری میگو و تبعان آن و کمبود پست لارو بطور معنی‌داری از مشکلات خیلی زیاد بودند. در مقابل عدم بیمه تمام خطر میگو، انحصار در خرید محصول تولیدی،عدم وجود تشکل صنفی استانی، وابستگی اعظم تولید به صادرات، نقص در زیرساخت‌ها و تکمیل آنها،کمبود نقدینگی و توان مالی، عدم وجود کارخانه خوراک در استان، عدم وجود نظام بهره‌برداری و نگهداری تاسیسات، ضعف تحقیقات و ارتباط با دانشگاه‌ها، ناهماهنگی در آماده‌سازی استخر و ذخیره‌سازی، افزایش قیمت نهاده‌ها، افزایش قیمت تمام شده، عدم استاندارد کیفی میگو در سطح معنی‌داری زیادی از مشکلات قرار داشتند. ناهماهنگی سازمان‌های پشتیبان، محدودیت آبی و آبگیری استخرها، کمبود کمک‌های اعتباری و تسهیلات بانکی، ضعف دانش تولید و عدم بکارگیری فناوری نوین از مشکلات سطح متوسط و معنی‌دار تولید بودند و واگذاری نامناسب در سایت از مشکلات کم اهمیت تولید و معنی‌دار بود.

با توجه به عدم معنی‌داری برخی موانع و مشکلات طبق جدول ۲ در رتبه‌بندی موانع و مشکلات تولیدکنندگان میگوی استان گلستان به ترتیب بیماری میگو وتبعات آن، افزایش قیمت نهاده‌ها، عدم وجود کارخانه خوراک در استان رتبه اول تا سوم را داشتند و سپس سایر رتبه ها در جدول ۳ مشاهده می‌شوند.

در رابطه با ویژگی‌های جامعه‌شناختی تولیدکنندگان با موانع و مشکلات طبق جدول ۴ و بررسی‌های بعمل آمده بین سنین زیر ۴۸ سال و بالای ۴۸ سال،سابقه کار زیر ۸ سال و بالاتر از ۸ سال، بین تحصیلات کمتر و بالاتر از لیسانس، بین پاسخگویان رشته‌های تحصیلی شیلات و سایر رشته‌ها و بین مالک ومستاجر نسبت به اختلاف در وجود یا عدم وجود موانع و مشکلات در پرورش میگو هیچ رابطه معنی داری وجود نداشت.

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

جدول ۲. سطح موانع و مشکلات پرورش میگوی استان گلستان

موانع و مشکلات	فراوانی مشاهده شده					فراوانی مورد انتظار	مربع کای	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد				
عدم وجود تشکل صنفی استانی	۱	۴	۶	۱۳	۱۲	۷,۲	۱۴/۸۳۳	۴	۰/۰۰۵
بیماری میگو و تبعات آن	۰	۴	۲	۹	۲۱	۹	۲۴/۲۲۲	۳	۰/۰۰۱
وابستگی اعظم تولید به صادرات	۶	۴	۲	۱۷	۷	۷,۲	۱۸/۷۲۲	۴	۰/۰۰۱
ناهماهنگی سازمان های پشتیبان	۰	۱	۱۸	۱۲	۵	۹	۱۸/۸۸۹	۳	۰/۰۰۱
محدودیت آبی و آبگیری استخرها	۰	۱۳	۱۷	۲	۴	۹	۱۷/۱۱۱	۳	۰/۰۰۱
کمبود صنایع تبدیلی	۲	۱۳	۸	۸	۵	۷,۲	۹/۲۷۸	۴	۰/۰۵۵
نقص در زیرساخت ها و تکمیل آنها	۰	۷	۱۰	۱۸	۱	۹	۱۶/۶۶۷	۳	۰/۰۰۱
کمبود پست لارو	۲	۴	۵	۱۱	۱۴	۷,۲	۱۴/۲۷۸	۴	۰/۰۰۶
کمبود کمک‌های اعتباری و تسهیلات بانکی	۱	۷	۱۸	۹	۱	۷,۲	۲۷/۳۳۳	۴	۰/۰۰۱
کمبود نقدینگی و توان مالی	۲	۳	۶	۲۱	۴	۷,۲	۳۴/۲۷۸	۴	۰/۰۰۱
کمبود خوراک مناسب	۰	۶	۸	۱۵	۷	۹	۵/۵۵۶	۳	۰/۱۳۵
عدم وجود کارخانه خوراک در استان	۲	۳	۲	۱۸	۱۱	۷,۲	۲۸/۱۶۷	۴	۰/۰۰۱
ضعف دانش تولید و عدم بکارگیری فناوری نوین	۰	۶	۱۹	۹	۲	۹	۱۷/۵۵۶	۳	۰/۰۰۱
عدم وجود نظام بهره برداری و نگهداری تاسیسات	۱	۸	۵	۱۹	۳	۷,۲	۲۷/۸۸۹	۴	۰/۰۰۱
ضعف تحقیقات و ارتباط با دانشگاه‌ها	۱	۴	۱۲	۱۶	۳	۷,۲	۲۳/۱۶۷	۴	۰/۰۰۱
مشکل زهکش‌ها و آلودگی پساب	۳	۹	۱۱	۱۰	۳	۷,۲	۸/۴۴۴	۴	۰/۰۷۷
ناهماهنگی در آماده‌سازی استخر و ذخیره سازی	۱	۴	۳	۱۹	۹	۷,۲	۲۹	۴	۰/۰۰۱
افزایش قیمت نهاده‌ها	۱	۳	۴	۱۷	۱۱	۷,۲	۲۴/۵۵۶	۴	۰/۰۰۱
افزایش قیمت تمام شده	۱	۷	۶	۱۶	۶	۷,۲	۱۶/۵	۴	۰/۰۰۲
عدم استاندارد کیفی میگو	۴	۶	۱۰	۱۴	۲	۷,۲	۱۲/۸۸۹	۴	۰/۰۱۲
عدم بیمه تمام خطر میگو	۱	۷	۵	۱۵	۸	۷,۲	۱۴/۵۵۶	۴	۰/۰۰۶
ضعف و اجرای قوانین و دستورالعمل ها	۳	۱۱	۷	۱۱	۴	۷,۲	۷/۸۸۹	۴	۰/۰۹۶
واگذاری های نامناسب در سایت	۶	۱۷	۳	۶	۴	۷,۲	۱۷/۶۱۱	۴	۰/۰۰۱
نوسان بازار و بازاریابی	۰	۱۲	۹	۱۱	۴	۹	۴/۲۲۲	۳	۰/۲۳۸
انحصار در خرید محصول تولیدی	۱	۱۱	۵	۱۴	۵	۷,۲	۱۵/۱۱۱	۴	۰/۰۰۴

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

جدول ۳. رتبه بندی موانع و مشکلات پرورش میگوی استان گلستان

موانع و مشکلات	فراوانی								امتیاز	رتبه
	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد			
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
عدم وجود تشکل صنفی استانی	۱	۲/۸	۴	۱۱/۱	۶	۱۶/۷	۱۳	۲۶/۱	۱۲	۲۳/۳	۱۳۹	۴
بیماری میگو و تبعات آن	۰	۰	۴	۱۱/۱	۲	۵/۶	۹	۲۵	۲۱	۵۸/۳	۱۵۵	۱
وابستگی اعظم تولید به صادرات	۶	۱۶/۷	۴	۱۱/۱	۲	۵/۶	۱۷	۴۷/۲	۷	۱۹/۴	۱۲۳	۱۰
ناهماهنگی سازمان های پشتیبان	۰	۰	۱	۲/۸	۱۸	۵۰	۱۲	۲۳/۳	۵	۱۳/۹	۱۲۹	۷
محدودیت آبی و آبگیری استخرها	۰	۰	۱۳	۶/۱	۱۷	۴۷/۲	۲	۵/۶	۴	۱۱/۱	۱۰۵	۱۷
کمبود صنایع تبدیلی	۲	۵/۶	۱۳	۲۶/۱	۸	۲۲/۲	۸	۲۲/۲	۵	۱۳/۹	۱۰۹	۱۶
نقص در زیرساخت ها و تکمیل آنها	۰	۰	۷	۱۹/۴	۱۰	۲۷/۸	۱۸	۵۰	۱	۲/۸	۱۲۱	۱۱
کمبود پست لارو	۲	۵/۶	۴	۱۱/۱	۵	۱۳/۹	۱۱	۳۰/۶	۱۴	۳۸/۹	۱۳۹	۴
کمبود کمک های اعتباری و تسهیلات بانکی	۱	۲/۸	۷	۱۹/۴	۱۸	۵۰	۹	۲۵	۱	۲/۸	۱۱۰	۱۵
کمبود نقدینگی و توان مالی	۲	۵/۶	۳	۸/۳	۶	۱۶/۷	۲۱	۵۸/۳	۴	۱۱/۱	۱۳۰	۶
کمبود خوراک مناسب	۰	۰	۶	۱۶/۷	۸	۲۲/۲	۱۵	۴۱/۷	۷	۱۹/۴	۱۳۱	۵
عدم وجود کارخانه خوراک در استان	۲	۵/۶	۳	۸/۳	۲	۵/۶	۱۸	۵۰	۱۱	۳۰/۶	۱۴۱	۳
ضعف دانش تولید و عدم بکارگیری فناوری نوین	۰	۰	۶	۱۶/۷	۱۹	۵۲/۸	۹	۲۵	۲	۵/۶	۱۱۵	۱۳
عدم وجود نظام بهره برداری و نگهداری تاسیسات	۱	۲/۸	۸	۲۲/۲	۵	۱۳/۹	۱۹	۵۲/۸	۳	۸/۳	۱۲۳	۱۰
ضعف تحقیقات و ارتباط با دانشگاه‌ها	۱	۲/۸	۴	۱۱/۱	۱۲	۲۳/۳	۱۶	۴۴/۴	۳	۸/۳	۱۲۴	۹
مشکل زهکش‌ها و آلودگی پساب	۳	۸،۳	۹	۲۵	۱۱	۳۰/۶	۱۰	۲۷/۸	۳	۸/۳	۱۰۹	۱۶
نا هماهنگی در آماده‌سازی استخر و ذخیره سازی	۱	۲/۸	۴	۱۱/۱	۳	۸/۳	۱۹	۵۲/۸	۹	۲۵	۱۳۹	۴
افزایش قیمت نهاده‌ها	۱	۲/۸	۳	۸/۳	۴	۱۱/۱	۱۷	۴۷/۲	۱۱	۳۰/۶	۱۴۲	۲
افزایش قیمت تمام شده	۱	۲/۸	۷	۱۹/۴	۶	۱۶/۷	۱۶	۴۴/۴	۶	۱۶/۷	۱۲۷	۸
عدم استاندارد کیفی میگو	۴	۱۱/۱	۶	۱۶/۷	۱۰	۲۷/۸	۱۴	۳۸/۹	۲	۵/۶	۱۱۲	۱۴
عدم بیمه تمام خطر میگو	۱	۲/۸	۷	۱۹/۴	۵	۱۳/۹	۱۵	۴۱/۷	۸	۲۲/۲	۱۳۰	۶
ضعف و اجرای قوانین و دستورالعمل ها	۳	۸/۳	۱۱	۳۰/۶	۷	۱۹/۴	۱۱	۳۰/۶	۴	۱۱/۱	۱۱۰	۱۵
واگذاری های نامناسب در سایت	۶	۱۶/۷	۱۷	۴۷/۲	۳	۸/۳	۶	۱۶/۷	۴	۱۱/۱	۹۳	۱۸
نوسان بازار و بازاریابی	۰	۰	۱۲	۲۳/۳	۹	۲۵	۱۱	۳۰/۶	۴	۱۱/۱	۱۱۵	۱۳
انحصار در خرید محصول تولیدی	۱	۲/۸	۱۱	۳۰/۶	۵	۱۳/۹	۱۴	۳۸/۹	۵	۱۳/۹	۱۱۹	۱۲

جدول ۴ رابطه ویژگی‌های جامعه تولید با موانع و مشکلات پرورش میگوی استان گلستان

عامل وابسته	عامل مستقل	سطح	فراوانی	میانگین رتبه	من ویتنی یو	سطح معنی‌داری
موانع و مشکلات	سن	زیر۴۸ سال	۲۰	۱۸/۵۲	۱۵۹	۰/۹۸۷
		بالای ۴۸ سال	۱۶	۱۸/۴۷		
	مالکیت	مالک	۱۴	۱۴/۲۱	۷۴	۰/۶
		مستاجر	۱۲	۱۲/۶۷		
	سابقه کار	زیر۸ سال	۱۹	۲۰/۲۱	۱۲۹	۰/۳۰۳
		بالاتر از ۸ سال	۱۷	۱۶/۵۹		
	تحصیلات	تا لیسانس	۲۳	۱۷/۸۷	۱۳۵	۰/۶۳۳
		بالاتر از لیسانس	۱۳	۱۹/۶۲		
	رشته تحصیلی	شیلات	۲۲	۱۶/۶۴	۱۱۳	۰/۱۸۳
		سایر	۱۴	۲۱/۴۳		

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

با توجه به جدول ۵ بین تولیدکنندگان و صاحب‌نظران استان نسبت به عدم وجود تشکل صنفی استانی و حتی محدودیت آبی و آبگیری استخرها اختلاف نظر معنی‌داری وجود داشت بطوری‌که صاحب‌نظران این دو مشکل را جدی‌تر از تولیدکنندگان می‌دانستند. همچنین بین تولیدکننده و صاحب‌نظر استان نسبت به کمبود پست لارو و عدم وجود کارخانه خوراک در استان اختلاف نظر معنی‌داری وجود داشت، بطوری‌که تولیدکنندگان این مشکل را جدی‌تر می‌دانستند. در مورد سایر موانع و مشکلات بین این دو گروه اختلاف نظر معنی‌داری وجود نداشت.

جدول ۵. میزان اختلاف و سطح موانع مشکلات ما بین تولیدکنندگان و صاحب‌نظران دولتی در پرورش میگوی استان گلستان

عامل وابسته	عامل مستقل	فراوانی	میانگین رتبه	من ویتنی یو	سطح معنی‌داری
عدم وجود تشکل صنفی استانی	تولید کننده	۲۶	۱۶/۲۹	۷۲/۵	۰/۰۳۳
	صاحب نظر	۱۰	۲۴/۲۵		
بیماری میگو و تبعات آن	تولید کننده	۲۶	۲۰/۱۵	۸۷	۰/۰۸۶
	صاحب نظر	۱۰	۱۴,۲۰		
وابستگی اعظم تولید به صادرات	تولید کننده	۲۶	۱۶/۶۲	۸۱	۰/۰۶۵
	صاحب نظر	۱۰	۲۳/۴		
ناهماهنگی سازمان‌های پشتیبان	تولید کننده	۲۶	۱۸/۳۷	۱۲۶/۵	۰/۸۹۲
	صاحب نظر	۱۰	۱۸/۸۵		
محدودیت آبی و آبگیری استخرها	تولید کننده	۲۶	۱۵/۹۲	۶۳	۰/۰۱
	صاحب نظر	۱۰	۲۵/۲		
کمبود صنایع تبدیلی	تولید کننده	۲۶	۲۰/۲۳	۸۵	۰/۰۹۹
	صاحب نظر	۱۰	۱۴		
نقص در زیرساخت ها و تکمیل آنها	تولید کننده	۲۶	۱۹/۶۳	۱۰۰/۵	۰/۲۵۸
	صاحب نظر	۱۰	۱۵/۵۵		
کمبود پست لارو	تولید کننده	۲۶	۲۰/۵۸	۷۶	۰/۰۴۵
	صاحب نظر	۱۰	۱۳/۱		
کمبود کمک‌های اعتباری و تسهیلات بانکی	تولید کننده	۲۶	۱۹/۳۳	۱۰۸/۵	۰/۴۱۱
	صاحب نظر	۱۰	۱۶/۳۵		
کمبود نقدینگی و توان مالی	تولید کننده	۲۶	۱۹/۴	۱۰۶/۵	۰/۳۵۲
	صاحب نظر	۱۰	۱۶/۱۵		
کمبود خوراک مناسب	تولید کننده	۲۶	۱۹/۰۲	۱۱۶/۵	۰/۶۱۶
	صاحب نظر	۱۰	۱۷/۱۵		
عدم وجود کارخانه خوراک در استان	تولید کننده	۲۶	۲۰/۸۱	۷۰	۰/۰۲۱
	صاحب نظر	۱۰	۱۲/۵		
ضعف دانش تولید و عدم بکارگیری فناوری نوین	تولید کننده	۲۶	۱۹/۱۳	۱۱۳/۵	۰/۵۲۳
	صاحب نظر	۱۰	۱۶/۸۵		
عدم وجود نظام بهره برداری و نگهداری تاسیسات	تولید کننده	۲۶	۱۷/۸۱	۱۱۲	۰/۴۸۸
	صاحب نظر	۱۰	۲۰/۳		

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

ادامه جدول ۵ .

عامل وابسته	عامل مستقل	فراوانی	میانگین رتبه	من ویتنی یو	سطح معنی‌داری
ضعف تحقیقات و ارتباط با دانشگاه ها	صاحب نظر	۱۰	۲۰/۳	۸۶	۰/۰۹۶
	تولید کننده	۲۶	۲۰/۱۹		
	صاحب نظر	۱۰	۱۴/۱		
مشکل زهکش ها و آلودگی پساب	تولید کننده	۲۶	۱۹/۹۶	۹۲	۰/۱۶۵
	صاحب نظر	۱۰	۱۴/۷		
نا هماهنگی در آماده‌سازی استخر وذخیره‌سازی	تولید کننده	۲۶	۱۹/۱۳	۱۱۳/۵	۰/۵۲۴
	صاحب نظر	۱۰	۱۶/۸۵		
افزایش قیمت نهاده‌ها	تولید کننده	۲۶	۱۹/۰۸	۱۱۵	۰/۵۶۹
	صاحب نظر	۱۰	۱۷		
افزایش قیمت تمام شده	تولید کننده	۲۶	۱۸/۹۸	۱۱۷/۵	۰/۶۴۱
	صاحب نظر	۱۰	۱۷/۲۵		
عدم استاندارد کیفی میگو	تولید کننده	۲۶	۱۸/۵۸	۱۲۸	۰/۹۴۱
	صاحب نظر	۱۰	۱۸/۳		
عدم بیمه تمام خطر میگو	تولید کننده	۲۶	۱۸/۵۴	۱۲۹	۰/۹۷
	صاحب نظر	۱۰	۱۸/۴		
ضعف و اجرای قوانین و دستورالعمل‌ها	تولید کننده	۲۶	۱۸/۶۹	۱۲۵	۰/۸۵۵
	صاحب نظر	۱۰	۱۸		
واگذاری های نامناسب در سایت	تولید کننده	۲۶	۱۸/۸۷	۱۲۰/۵	۰/۷۲۱
	صاحب نظر	۱۰	۱۷/۵۵		
نوسان بازار و بازاریابی	تولید کننده	۲۶	۱۸/۰۴	۱۱۸	۰/۶۵۸
	صاحب نظر	۱۰	۱۹/۷		
انحصار در خرید محصول تولیدی	تولید کننده	۲۶	۱۹/۶۲	۱۰۱	۰/۲۸۲
	صاحب نظر	۱۰	۱۵/۶		
مشکل کلی	تولید کننده	۲۶	۱۹/۷۷	۹۷	۰/۲۴۳
	صاحب نظر	۱۰	۱۵/۲		

بحث

بزرگترین موانع و مشکلات تولید میگوی پرورشی در استان گلستان شامل بیماری میگو و تبعات آن، افزایش قیمت نهاده‌ها و عدم وجود کارخانه خوراک در استان می‌باشد که تاثیرات معنی‌داری بر این صنعت دارد. غذا در کنار لارو و نیروی کار از نهاده‌های عمده در تولید میگو در ایران است و وارد کردن آن از کشورهای خارجی بر هزینه‌های آن می‌افزاید. بعلاوه غذا می‌تواند جزو عوامل واردکننده پاتوژن‌ها باشد (Felegel, 2012). احمدی و همکاران (۱۳۹۵) که نتایجی نسبتاً مشابهی با این بررسی داشتند، بیان کردند که دست‌اندرکاران عملی میگو معتقدند که دلایل عمده و اصلی تولیدکم،کارشناسان بی‌تجربه و وجود بیماری است. از طرف دیگر کم رنگ بودن نقش دانشگاه‌ها و کارشناسان داخلی به عنوان خطری جدی در توسعه پایدار ابزی‌پروری میگو از نظر علمی و ایجاد دانش بومی است و وضعیت آموزشی مدیران

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

کارگاه‌های تکثیر میگوی ایران نشان می‌دهد که دوره‌های آموزشی که آنها گذرانده‌اند اغلب توسط سازمان شیلات و دامپزشکی برگزار شده است و دانشگاه‌ها نقش زیادی نداشته‌اند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۵). بنابراین دانش مدیران واحدهای پرورش آبزیان در کارایی واحدهای پرورشی نقش عمده دارند. شهرکی و همکاران (۱۳۹۰) ناکارایی واحدهای پرورش میگوی چابهار را مرتبط با پایین بودن سطح مهارت‌های مدیریتی دانسته‌اند. همچنین Tung (۲۰۱۰) کارایی فنی واحدهای پرورش میگو در ویتنام را با تجربه و سطح آموزشی مدیران مرتبط می‌داند. صابری (۱۳۹۵) در تحقیقات خود عدم تناسب آموزش بهره‌برداران شیلات با نیازهای آموزشی آنها، پایین بودن میانگین سطح دانش روز تولیدکنندگان وکمبود تکنسین‌های ماهر شیلاتی، عدم همخوانی محتوا و مطالب درسی دروس تخصصی شیلاتی با نیاز واقعی بازارکار، حاکم نبودن دیدگاه کلان سیستمی در تعریف و تاسیس رشته‌های آموزشی شیلاتی، نقش بسیارکمرنگ آموزش‌های میان رشته‌ای این صنعت درنظام دانشگاهی، عدم تقویت روحیه کارآفرینی درمیان دانشجویان شیلات درکنار ارائه آموزش‌های تخصصی را از مشکلات موجود در عرصه آبزی‌پروری و پرورش میگو دانست. بنابراین براساس بررسی‌های انجام شده در این تحقیق جهت بهبود و رفع مشکلات موجود در پرورش میگو و سایر آبزیان تقویت مهارت‌ها و زمینه‌های تخصصی اشاعه‌دهندگان نوآوری متناسب بازمینه‌های علمی وتخصصی بخش شیلات، ارتقائ مهارت‌های حرفه‌ای منابع انسانی، تربیت محققین و نیروهای علمی دارای نگرش ومهارت‌های مورد نیاز در زمینه‌های کارآفرینی، جابجایی نظام یافته نیروی انسانی اعم ازکارشناس یا مدیر بین بخش‌ها، شبکه‌سازی دانش و تبادل اطلاعات بین مراکز تحقیقاتی، دانشگاه‌ها، تولیدکنندگان،آزمایشگاه‌ها و افراد، تربیت نیروی انسانی متخصص در امر پروژه‌های انتقال فناوری و یا همکاری فناوری و تقویت مراکز آموزشی تخصصی و تربیت نیروی انسانی متخصص در امور حقوقی مرتبط با مالکیت فکری، قوانین بین‌المللی انتقال فناوری پیشنهاد می‌گردد.

عادلی (۱۳۸۲) درتحقیق خود نشان داد تکثیر مولدین، تامین پست لارو میگو، تامین خوراک میگو، استاندار نبودن کیفیت خوراک آبزیان، ضریب نامناسب غذا، بالا بودن هزینه قیمت تمام شده میگو، ناهماهنگی بین نهاده‌های پسین و پیشین صنعت و عدم آبگیری به موقع مدیران مزارع، عدم تکمیل مزارع، ندادن تسهیلات بانکی به موقع، کم تجربگی بعضی از صاحبان مزارع، عدم تکمیل تاسیسات سایت‌ها، عدم نظام بهره‌برداری از مهم‌ترین مشکلات این صنعت می‌باشد که تا حدودی با نتایج این تحقیق هم‌خوانی دارد. امروزه یکی از مشکلات مهم در پرورش میگو، بروز بیماری لکه سفید در استخرها می‌باشد. در صورت وجود عامل بیماری و برخی فاکتورهای مستعدکننده در استخر پرورشی، میگوها دچار بیماری می‌شوند و تلفات تا ۱۰۰ درصد میگوهای آلوده به ویـروس طی ۳-۱۰ روز پس از مشاهده اولین نشانه‌های بالینی در مبتلایان مشاهده می‌شود. خویش‌دوست و همکاران (۱۳۹۴) یکی از چالش‌های اصلی آبزی‌پروری را بهداشت و بیماری‌ها دانسته به‌طوری‌که سالیانه میلیون‌ها دلار بر اثر بیماری آبزیان، به پرورش‌دهندگان ماهی و میگو خسارات وارد شده است. جهت بررسـی بیماری‌های میگو، شناخت ارتباط بین میگو، محیط و عوامل

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

بیماریزا بسیار مهم اســت و پایه و اساس مدیریت صحیح در تکثیر و پرورش می‌باشـد در این تحقیق یکی از مشکلات پرورش میگو بروز بیماری لکه سفید می‌باشد که با توجه به تجربه کارشناسان و محقیقن به منظور پیشگیری از بیماری بایستی پست لاروهای عاری از بیماری و همچنین مقاوم انتخاب شوند و سایر موارد امنیت‌زیستی بخوبی رعایت گردد و در صورت آلودگی در یک استخر از کارگر مشترک، وسایل مشترک بدون ضدعفونی مناسب برای دو یا چند استخر استفاده نشود و با شیوه‌های مناسب از انتقال ویروس توسط پرندگان و سایر موجودات جلوگیری بعمل آید.

با توجه به نتایج ارایه شده در این تحقیق یکی از مشکلات تولید میگو کیفیت آب و میزان ذخیره‌سازی استخرها می‌باشد. حفظ فاکتورهای کیفی آب مزارع پرورش میگو در دامنه مناسب و مورد قبول برای رشد مطلوب میگوهای درحال پرورش ضروری است و نبایستی میزان آنها به حد مرگ‌آور برسد. پورغلام و همکاران (۱۳۹۲) کیفیت آب را یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در رشد و بقای میگو عنوان کردند همچنین این عامل بیش از هر عاملی مستقیماً به مدیریت مطلوب پارامترهای آب و استفاده از غذای خوب و با کیفیت مناسب در ارتباط است. میزان مطلوب اکسیژن محلول، BOD، شوری، نیترات، سختی و قلیائیت باید مطابق مقادیر قابل قبول در کشور مورد نظر و همچنین شرایط بیولوژیکی میگو باشد تا بتوان به کیفیت و برداشت مطلوبی از میگو رسید(Srinivas and Venkatrayalu, 2016). با توجه به بررسی‌های انجام شده در این تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که تمامی فاکتورهای تاثیرگذار ازجمله تراکم ذخیره‌سازی اولیه می‌تواند نقش بسزایی در سرانجام تولید داشته باشند. بنابراین، مقایسه تغییر پارامترهای رشد و بازماندگی در شرایط آب و هوایی مختلف تنها می‌تواند برای الگو برداری و کمک به دانش آبزی‌پروری در منطقه مناسب باشد. فارابی و همکاران (۱۳۹۵) عنوان کردند که امکان پرورش میگو وانامی در تراکم‌های ۴۵، ۵۰، ۵۵ و ۶۰ قطعه در مترمربع با آب لب شور دریای خزر وجود دارد، و طبق نتایج این تحقیق و شرایط آبی موجود بهترین نتیجه بازدهی تولید نهایی در تراکم ذخیره سازی اولیه ۴۵ قطعه در مترمربع بدست آمد.

جعفری گلویک و همکاران (۱۳۹۰) در طی تحقیقات خود مبنی بر مشکلات صنعت میگو عنوان کردند که شکست‌های متوالی تولیدکنندگان میگو در تولید به دلایل مختلف، موجب تحلیل رفتن سرمایه در گردش و عدم استطاعت مالی در بازپرداخت وام‌های بانکی شده است. متاسفانه سیاست‌های دولت در زمینه اعطای مستقیم وام بانکی به تولیدکنندگان میگوی پرورشی به جای توانمند کردن آنها موجب وابسته‌تر شدن تولیدکنندگان به منابع بانکی شده است به نحوی که در حال حاضر تولیدکنندگان با سابقه، بقای خود را در گرفتن وام جدید و استمهال وام‌های قبلی می‌دانند. با این همه توجه به ۳ اولویت اول شناخته شده در بین موانع و مشکلات میگوی استان گلستان کنترل قیمت نهاده‌ها و امکان‌سنجی ایجاد کارخانه خوراک و ریشه‌کنی و ملاحظات بهداشتی جلوگیری از شیوع بیماری میگو بایستی بیشتر مدنظر قرار گیرد.

سپاسگزاری

از کلیه همکارانی که در انجام این تحقیـق نهایـت همکـــاری را داشـــته انـــد، تشـــکر و قـــدردانی می‌گردد.

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

منابع

۱. احمدی، م.، کوچینین، پ.، صالحی، ح.، یاوری، م.، حسینی‌فر، ح.، ۱۳۹۵. تحلیل و چالش‌های پیش روی صنعت میگوی ایران. مجله علوم وفنون دریایی. ۱۵(۴)، ۶۸-۵۶.

۲. اداره کل شیلات گلستان.، ۱۳۹۷. گزارش عملکرد پرورش میگو در مرکز آموزش و ترویج گمیشان. ۳۸ص.

۳. پورغلام، ر.،گنجیان، ع.، فارابی، و.، متین‌فر، ع.، پورنگ، ن.، ساوری، ح.،۱۳۹۲. بررسی امکان پرورش میگوی وانامی با آب لب شوردریای خزر مازندران، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، پژوهشکده اکوژی دریای خزر، شماره ۵۰۷۵۰، ۵۲ ص.

۴. جعفری گلویک، و.، فیروزآبادی، م.، عبدلی‌زاده، س.، طاهری‌نژاد، م.، حیدری، ح. دست‌گزین، م.، موسوی، س، ر.، مریدی، م.، محمدپور، م.، ۱۳۹۰. گزارش تحلیلی چالش‌های صنعت پرورش میگو و راهکارهای برون‌رفت از آن. شبکه تحلیل‌گران تکنولوژی ایران- اندیشکده توسعه منطقه‌ای هرمزگان، ۴: ۲۹-۱.

۵. جهانگرد، ع.، ۱۳۸۵. مروری برجایگاه میگوی وانامی در جهان و ایران، شرکت آبزی صنعت پارس، اولین همایش میگوی وانامی در خوزستان.

۶. خویش‌دوست، م.، وثوقی نیری، م.، خسروی، س.، زلفی، الهه.، تک دستان، ا.، شیربیگی، ا.، محمدی، م.، ۱۳۹۴. بررسی کمی و کیفی آب مزارع پرورش میگوی وانامی *Litopenaeus vannamei* در منطقه چوئبده آبادان. علوم و مهندسی آبیاری (مجله ی علمی- پژوهشی)، ۳۹(۴)، ۱۵۹-۱۶۵.

۷. ریحانی‌پول، س.، عالیشاهی، ع، ر.، عادلی، ا.، نرگسیان، ع.، اجاق، س، م.، ۱۳۹۸. مطالعه رفتار، اولویت‌ها و موانع مصرف‌کنندگان میگو در کشور، مجله علمی شیلات ایران، ۲۸(۶)، ۴۷-۳۵.

۸. زرشناس، غ.، نیامیندی، ن.، خلیل‌پذیر، م.، ۱۳۹۲. بررسی روند مهاجرت میگوی موزی (*Fenneropenaeus merguiensis*) در آب‌های هرمزگان. مجله علمی شیلات ایران، ۲۲(۴)، ۴۱-۳۴.

۹. سازمان شیلات ایران.، ۱۳۹۷. سالنامه آماری شیلات ایران. معاونت برنامه ریزی و توسعه مدیریت، دفتر برنامه و بودجه، ۶۵ ص.

۱۰. شهرکی، ج.، کرباسی، ع، ر.، یعقوبی، م.، ۱۳۹۰. ارزیابی سودآوری و کارآیی واحدهای پرورش میگو مطالعه موردی منطقه گواتر شهرستان چابهار، مجله تحقیقات اقتصاد کشاورزی، ۳(۳)، ۳-۱۷.

۱۱. صابری، م.، ۱۳۹۵. تحقیق و تدوین الگوی نظام نوآوری در صنعت شیلات و آبزی‌پروری وزارت جهاد، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور،۱۱۲ ص.

۱۲. صالحی، ح.، عبدالحی، ح،ع.، ۱۳۹۵. طرح توجیه فنی و اقتصادی طرح ۱۰۰۰ هکتاری پرورش میگو و ماهی در گمیشان، موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، تهران. ۴۷-۱.

۱۳. عادلی، ا.، ۱۳۸۲. مروری بر ده سال پرورش میگو در ایران، مرکز پژوهش‌های مجلس شواری اسلامی، معاونت پژوهشی، دفتر پژوهش‌های زیربنایی، شماره ۶۸۲۸، کد موضوعی ۴۱۰، ۲۹ ص.

۱۴. عادلی، ا.، ۱۳۹۸. راهبردهایی برای اقتصاد شیلات ایران، مجله بهره‌برداری و پرورش آبزیان، ۸(۳)، ۳۰-۲۱.

۱۵. غلام‌حسینی، ب.، ۱۳۸۵. مطالعه هیستوپاتولوژیک ومولکولی (PCR)ضایعات بیماری ناشی از ویروس لکه‌سفید White Spotted Disease (WSD) در چهارگونه میگوی ببری‌سبز(*Penaeus semisulcatus*)، خنجری (*Parapenapo sisstylifeus*)، سفید (*Metapenaeus*

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]

affinis) و سفید هنـــــدی (*Penaeus indicus*)، در سواحل خلیج‌فارس (منطقه چوئیبده آبادان). رســـــــاله دکتـری رشـته دامپزشـکی- پـاتولوژی، دانشـگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.۱۶۶ص.

۱۶. فـارابی،س، م.، صـالحی، ع، ا.، پـورغلام، ر.، قـانعی تهرانی، م.، ۱۳۹۵. بررسی امکان پرورش میگوی وانـامی (*Litopenaeus vannamei*) در استخر خاکی با اسـتفاده از آب شـور دریـای خـزر، مجله علمـی شـیلات ایـران. ۲۵(۱).

۱۷. کانون هماهنگی دانـش و صـنعت آبـزی‌پـروری .۱۳۹۰. خلاصه‌ای از وضعیت صنعت میگو و افق آینده میگو در ایران (راهکـار آینـده صـنعت میگـوی ایـران). معاونـت علمی و فناوری ریاست جمهوری. ۴۱ صفحه.

۱۸. میگلی‌نژاد، ا.، ۱۳۹۱. گزارش راهبردی شیلات و آبزیان کشـور؛ چالش‌هـا و پتانسـیل‌ها، معاونـت پژوهش‌هـای اقتصادی، ۱۵۱: ۲۵-۵.

۱۹. هاشمی‌تبار، م.، کرباسی، ع.، ۱۳۸۲. بررسی عوامل مؤثر بـر صـادرات میگـو بـا تخمـین توابـع عرضـه و تقاضـای صادرات. چهارمین کنفرانس اقتصـاد کشـاورزی ایـران، کـرج، انجمـن اقتصـاد کشـاورزی ایـران. دانشـکده کشاورزی دانشگاه تهران.۲۶ص.

۲۰. یاراحمدی، ا.، خورشیدیان، ک.، آیین جمشید، خ.، ۱۳۹۵. نگاهی اجمالی به وضعیت تولید میگو در ایران و جهان، فصلنامه میگو و سخت‌پوستان، ۱(۱): ۱۱- ۴.

21. Ahmed, N., Flaherty, M. S., 2013. Opportunities and challenges for the development of prawn farming with fish and rice in southeast Bangladesh: potential for food security and economic growth. Food security, 5(5), 637-649.
22. Baghaei, F. Sudagar, M., 2013. Farming of the Shrimp, *Litopenaeus vannameii* in the Golestan Province of Iran .World Journal of Fish and Marine Sciences, 5(5), 511-513.
23. Beveridge, M., Phillips, M., Dugan, P., Brummet, R., 2010. Barriers to aquaculture development as a pathway to poverty alleviation and food security, 14, 345-359.
24. FAO statistic annual., 2018. (http://www.fao.org/fishery/statistics/en).
25. Flegel, T. W., 2012. Historic emergence, impact and status of shrimp pathogens in Asia. Journal of Invertebrate Pathology 110: 166-173.
26. Paul, B. G., Vogl, C. R., 2011. Impacts of shrimp farming in Bangladesh: challenges and alternatives. Ocean & Coastal Management, 54(3), 201-211.
27. Selvin, JNinawe, A., S. Lipton, A.P., 2009. Shrimp Disease Management (Prospective approaches), Ane Books.
28. Srinivas,D. Venkatrayalu,Ch., 2016. Studies on present problems and prospects of shrimp farming in west Godavari district of Andhra Pradesh, India, Advances in Applied Science Research, 7(2), 49-54.
29. Tung, P., 2010. Technical efficiency of improved extensive shrimp farming in Ca Mau province, Vietnam. M.S. Thesis in Fisheries.

[Downloaded from aqudev.lahijan.iau.ir on 2026-11-06]
[DOR: 20.1001.1.23223545.1400.15.2.2.9]
[DOI: 10.52547/aqudev.15.2.87]